

Holdmezővásárhelyi hitrokonaink között is érdekeltséget keltett ezen ünnepélyes alkalom, mert azok közül többen személyes megjelenésükkel kívánták buzgóságuknak jelét adni; ez reánk nézve annyival örvedetesebb, mivel ebből meggyőződhetünk, hogy valásunk a Királyhágón túli részekben nagyobb tért kezd foglalni.

Áttérve ezen zsinati főtanács nevezetesebb tárgyaira, főemlítendőnek találok a főjegyzői állomás betöltése iránti intézkedést, mert ez Simén Domokos elhunytával ürességbe jött.

Legbensőbb részvétet nyilvánítok jeles szaktudós, kitünő tanár és egyházi szónok kora elvesztése felett, mert ő kizárólag egyházunknak szentelé ismereteit.

Egyike vala azon jeleseinknek, ki egyházunk fényét a tudományok terén növelé.

A régi törvényeink nem részletezván az államnak a protestáns közép és felsőbb iskolák feletti főfelügyeleti jogát, erről a vallás és közoktatásügyi minister úr törvényjavaslatot szándékozván az országgyűlés eleibe terjeszteni, előlegesen némely pontozatokat közölt velem is mint főgondnokkal, egyuttal a püspökkel a folyó év június 5-én tartott értekezletre Budapestre meghívni méltóztatott, melynek eredménye lett, hogy ezen pontozatok az egyházi képviselő tanácscsal közöltetvén, indítványát a zsinati főtanács eleibe terjesztette.

Biztat a remény, hogy ezen tárgynál is oly határozat fog keletkezni, mely egyházi érdekünknek megóvása mellett, figyelembe veendő azon körülményeket, melyek a főfelügyeletet szabályozó törvény megalkotását szükségessé teszik.

A Dávid Ferencz alap rendeltetésének meghatározása szintén ezen zsinati főtanács feladata.

Más tárgyakat elhallgatok, nem azért mintha nem lennének nevezetesek és étetbevágók, de mivel a rendes tárgyak közé tartoznak.

Mindezek megvitatásához türelmet, kitartást, testvéries egyetértést kívánva, ezen zsinati főtanács ülését azon kijelentéssel nyitottam meg, hogy a tanácskozás a szokásos egyházi ima után veendő kezdetét.

II.

Főt. és mélt. Ferencz József úr beszéde, melylyel a brit és külföldi unitárius társulat küldötteit bemutatta.

Méltóságos és főtisztelendő zsinati főtanács! Mielőtt az előttünk álló s egyházunk javára czélzó ügyek felett tanácskozni kez-

denénk: kedves köteleességemnek ismerem bemutatni: Tiszt. Gordon Sándor, belfasti és Tiszt. Chalmers András, cambridgei lelkész urat, mint a brit és külföldi unitárius társulat s általában angol hit-rokonink képviselőit. Legyenek szívből üdvözölve általam is körünkben. Hozta Isten mihozzánk e zsinati gyűlésünkre, mely bizonyára egy fényes lapot fog elfoglalni egyházörténetünk évkönyveiben!

Mélt. és főt. zsinati főtanács! Több mint egy félszázada annak, a mióta angol és amerikai atyánkfiaival kölcsönös érintkezésben és levelezésben vagyunk s ez idő alatt nem egyszer volt alkalmunk meggyőződni rokonszenvükről, a magyar unitárius egyház iránti meleg érdekeltségökről, mindazáltal nekem úgy tetszik, hogy a mai nap ütött feltörhetlen pecsétet arra a szent frigyre, mely szívveinket az egyedül önmagától való Isten hitében, szent fia az Ur Jézus Krisztus által összeköti.

Régen ismert igazság, hogy az egyesülés erő. Innen van, hogy napjainkban a társadalom a maga különböző céljait és érdekeit tekintve, minden módot és eszközt fölhasznál az egyesülésre, de legyen szabad kérdenem: minő cél és érdek az, mely az egyesítésre oly erővel bírna, mint a vallás? Melyik társadalmi intézmény az, a mely az emberiség egyesítésében az egyházzal versenyeznék? Avagy nem meggyőző bizonyosága-e a vallás ezen nagy hatalmának és erejének a mai nap is, melyen Magyarország, Anglia és Észak-Amerika unitárius egyházai képviselőik által szeretettel ölelkeznek egymással e teremben? mert ha szinte fájdalommal kell is nélkülöznünk amerikai hitrokonink küldöttének Tiszt. Heywood János, louisvillei lelkész urnak személyes jelenlétét, ki zsinatunkra Svájc-ból vett levele szerint már nem érkezhetik meg, lélekben, hiszem, ma ő is itt van közöttünk és velünk.

És én e találkozásnak, angol és amerikai hitrokonink jelen zsinatunkban való részvételének annyival inkább örülök, mert ez tagadhatlanul sulyt ad a mi ünnepélyünknek, mely által megtisztelni akarjuk egyházunk első püspökének, Dávid Ferencznek háromszázados nagy emlékét. Az ők megjelenésök ez alkalommal körünkben nyilván mutatja, hogy az a vallási elv, mely Magyarország eme keleti részében már háromszáz év előtt egyházat birt alkotni s azt a mult idők vészei és viharai közt is fenn tudta tartani, sokkal nagyobb jelentőségű, mint azok gondolják, a kik igazságnak csak azt tartják, a mire többen esküsznek. Nekem legalább erős meggyőződés, hogy az a vallási elv van hivatta kiindulási pontul és ala-

pul szolgálni az újabb kor reformációjának, melynek hullámverései az egész kereszténységben érezhetők s a mely a mellett, hogy a legbiztosabban közölheti a vallás és tudomány közötti békességet, másfelől az emberiséget egykor talán ismét egyesítheti a szeretetben, mint a Krisztus első követői egyesülve valának.

Hitünk jövőjében vetett eme reménnyel legyetek azért ismételten üdvözölve általam, szeretett testvéreink az urban. Legyetek meggyőződve arról, hogy mi nagyra becsüljük angol és amerikai hitrokoninkkal való atyafiságos viszonyunkat, erkölcsi solidaritásunkat s annak időről időre szilárdabbá tétele lelkünk forró vágy: és óhaja volt s marad mindig. A ti egyházaitok homlokán ragyogó ifjúság bája és varázsa a mi egyházunkra is elevenítőleg hat, arra is üdéséget és frisséséget sugároz: és én szeretem hinni, hogy a mi egyházunk ábrázatán ti is örömmel legeltetitek szemeiteket s gyönyörűséget talál lelketek annak háromszázados multjára tekinteni.

Isten hozott! Isten áldjon meg! A mélt. és főtiszt. zsinati főtanácsot pedig kérem, méltóztassék T. Gordon Sándor, Chalmers András urakat tiszteletbeli egyházi tanácsosaink sorába iktatni.

III.

Tiszt. Chalmers András cambridgei pap beszéde az angol küldöttség nevében.

Angol elvtársaim keresztény békeüdvözlését hozom önöknek s egyszerűs mind az önök törekvése iránti legélményebb rokonszenveknek biztosítását.

Testvéri szeretettel nyújtjuk önöknek kezeinket, hogy megerősödjünk a feladatra és célra, melyre Isten minket elhívott. Bár különböző országok lakói vagyunk, mégis miként önök, úgy mi is az emberiség legszentebb javaiért, a vallási felvilágosodásért, a lelkiismeretnek, a hitnek és hitvallásnak szabadságáért harcolunk.

Mi is, miként önök, a tiszta kereszténységnek, a tudománynak és mivelődésnek terjedésében az emberiségre nézve üdvet és reményt látunk. Ime a keresztény szeretet keze lerombolta azokat a választó falakat, melyeket egykoron a nemzetiségek és szokások emeltek. Az ügy, melyért mi buzgólkodunk, nemcsak nemzetiségi, hanem az emberiségé; és a mi lelkesültségünk Isten lelkétől ihletett szellem, mely sok országon áthatol azon forró ohajtással, hogy a keresztények egy nyájja, a népek egy családdá egyesüljenek.